

VERSENYJOGI ELŐZMÉNYEK ÉS PIACSZABÁLYOZÁSI ESZKÖZÖK A DIGITÁLIS PIACOKRÓL SZÓLÓ EURÓPAI RENDELET TERVEZETÉBEN

A digitális piacokról szóló, 2020-ban közzétett rendelettervezet sajátos piacszabályozási eszközöket ígér a globális platformszolgáltatók piaci magatartásának alakítására. A tervezetben tükröződnek az Európai Bizottság korábbi, a platformszolgáltatókat érintő versenyjogi döntései is. Egy olyan piacszabályozási megoldásról van szó, amely ex ante eszközökkel igyekszik elkerülni a platformszolgáltatók erőfölényével való visszaéléseket, elsősorban azokon a kapcsolódó piacokon, amelyek szereplői a maguk üzleti modelljeit a platformok igénybevételére alapozzák, és amelyeken maguk a platformszolgáltatók is megjelenhetnek saját szolgáltatásokkal. A tanulmány a rendelettervezet előzményeit, szabályozási koncepcióját és főbb rendelkezéseit elemzi.

BEVEZETÉS

A digitális platformok, mint például a Facebook, a Youtube vagy a Twitter szabályozása a 2010-es évek közepe óta napirenden van az Egyesült Államokban, az Európai Unióban és a világ más régióiban. Míg az Egyesült Államokból és egyes ázsiai országokból érkezik az technológiai innovációk többsége, a szabályozási innovációk fő kiindulópontja az Európai Unió, amely adatvédelmi, szerzői jogi, média jogi rendeletek és irányelvek alkotásával igyekszik olyan piaci környezetet teremteni, amelyben az európai digitális ipar vállalatainak és fogyasztóinak az érdekei is érvényesülnek.¹ A szabályozási beavatkozások minden formája valamiféle versenyelénkítő vagy éppen piacvédő intézkedés. Az ágazati szabályozási megoldások mellett a platformszolgáltatók szabályozásában óriási szerepe van a versenyjognak. Az Európai Bizottság korábbi versenyjogi döntései már egy rendelettervezetben is tükröződnek. A digitális piacokról szóló, 2020-ban közzétett rendelettervezet sajátos piacszabályozási eszközöket ígér a globális platformszolgáltatók piaci magatartásának alakítására.

Bár a digitális gazdaság bővülése új gazdasági lehetőségeket teremt, az UNCTAD [2019] jelentésből egyértelműen kiderül, hogy a 70 legnagyobb digitális platform piaci tőkeértékének értékének 90 százalékát két ország – az Egyesült Államok és Kína – adja, míg Európa részesedése csupán 4 százalék körüli (17. o.). Még inkább szembetűnő az a tény, hogy a teljes piaci érték kétharmada hét „szuperplatformra”

¹ Mindezekről részletesen lásd Polyák (szerk.) [2020].

koncentrálódik, nevezetesen a következőkre: Microsoft, Apple, Amazon, Google, Facebook, Tencent és az Alibaba. Jelen pillanatban nem látszik esély arra, hogy európai vállalatok vegyék fel a versenyt a globális digitális piac vezető szereplőivel. Hogy ebben mekkora szerepe volt az európai üzleti kultúrának, az eleve szigorúbb adatvédelmi szabályozásnak, a piacméretnek vagy egyéb tényezőnek, azt e tanulmányban meg sem kíséreljük elemezni.

Az Európai Bizottság éberren figyeli a digitális környezet alakulását, és – szabályozási tevékenysége révén is – keresi a módját annak, hogyan hasson a nagy technológiai cégek működésére. A Bizottság először akkor vált nemzetközi trendteremtővé e tekintetben, amikor konszenzust alakított ki az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) körül. Ez a rendelet – többek között – kodifikálta az úgynevezett piaci elhelyezkedés elvét (*lex loci solutionis*). A piaci elhelyezkedés elvének óriási hatása gyakorlatilag kiterjeszti az uniós adatvédelmi jogot az EU-n kívüli székhelyű, de az uniós piacon tevékenységet folytató vállalatokra, illetve minden olyan esetre, amikor uniós polgárok adatait dolgozzák fel, vagy digitális termékeket kínálnak az Európai Unió területén. A rendelet modellértékét jelzi az a tény, hogy mára mintegy 120 ország fogadott el átfogó adatvédelmi és magánéletvédelmi jogszabályokat a magán- és közintézmények által tárolt személyes adatokra vonatkozóan (*Schneider* [2020] 13. o.). Bár az Egyesült Államokban nincs szövetségi adatvédelmi szabályozás, azonban Kalifornia állam 2018-ban például elfogadta az úgynevezett kaliforniai fogyasztói adatvédelmi törvényt, amely 2020. január 1-jén lépett hatályba, és nagyon hasonló elveket fogalmaz meg.²

Az Európai Unió folyamatosan vizsgálja a szabályozás lehetséges beavatkozási területeit, hogy mindinkább rászorítsa a technológiai óriáscégeket arra, hogy ők is kivegyék a részüket az európai digitális ipar finanszírozásából. Az ilyen beavatkozások közé tartozhat például az digitális óriáscégek adóelkerülési stratégiái elleni fellépések megtervezése. A globális digitális platformjok üzemeltetői ugyanis alig fizetnek adót az Egyesült Államokon kívül (*Schneider* [2020] 13. o.). Az OECD szintén koordinál nemzetközi kezdeményezéseket e vállalatokra vonatkozó „globális minimum adókulcs” bevezetésének ösztönzésére. Sőt az egyes európai tagállamok is eljátszottak a „digitális adó” bevezetésének gondolatával. Franciaország például 2019-ben nyilvánosságra hozott egy ilyen kezdeményezést, de az amerikai kereskedelmi megtorló intézkedések hatására gyorsan visszavonta erre vonatkozó terveit (*Williams és szerzőtársai* [2020]).

A közösségi versenypolitika tűnik az Európai Bizottság legerősebb szabályozási és beavatkozási hatáskörének.³ A közelmúltban számos európai versenyhatósági eljárás folytatására került sor, amely rekordösszegű bírságok kiszabásához vezetett a nagy

² California Consumer Privacy Act of 2018 [1798.100 – 1798.199.100].

³ „A tőzsdei részvényárfolyamok a digitális vállalatok nagyobb ellenálló képességét mutatták a gazdaság többi részéhez képest. A közelmúltbeli trösztellenes vizsgálatok azonban arra utalnak, hogy ez nagyobb koncentrációval és piaci erővel is jár.” (*Reggiani és szerzőtársai* [2020]).

online platformokkal szemben.⁴ Továbbá az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv kulcsfontosságú alapelveinek sérelme nélkül (EU [2000]), az Európai Bizottság a digitális szolgáltatók és különösen az online platformok felelősségét és kötelezettségeit meghatározó horizontális szabályok korszerűsítését is zászlajára tűzte.

Ennek eredményeképpen az Európai Bizottság 2020 végén elfogadott egy ambiciózus csomagot (Zódi [2021], Pataki [2021]), amely két rendelettervezetet tartalmaz: a digitális szolgáltatásokról (a továbbiakban: DSA – EB [2020b]) és a digitális piacokról szóló jogszabálytervezeteket (a továbbiakban: DMA-tervezet – EB [2020a]).

Az a tény, hogy az Európai Bizottság az irányelvek helyett rendeleti formában kíván szabályozni, erős egységesítő szándékot feltételez. A cél tehát olyan, az összes tagállamban alkalmazandó minimumszabályok elfogadása, amely kisebb mozgásteret enged mind a tagállamok jogalkotó szerveinek, mind pedig az ott letelepedett vállalkozásoknak, így végső soron korlátozza a tagállamok jogszabályai által elérhető legkedvezőbb jogi környezet indukálta verseny (úgynevezett *forum shopping*) lehetőségét. Más szóval, a Bizottság a tagállamokban közvetlen hatályú rendeletek elfogadásával garantálni kívánja a fogyasztók jogainak védelmét és a vállalkozások egységes kötelezettségeit az EU teljes belső piacára vonatkozóan.

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke a 2020-as Web Summiton⁵ elmondta, hogy az Európai Unió 2019-ben megválasztott vezetése sokkal határozottabban igyekszik kontrollálni a nagy technológiai szereplők hatalmát. Ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy ezen óriáscégeket nem csupán tartalmi, hanem technológiai oldalról is szabályozni kívánják, és e célt szolgálja a digitális piacokról szóló rendeletjavaslat. Von der Leyen úgy fogalmazott, hogy a nagyobb hatalom nagyobb felelősséggel is jár.⁶

A RENDELETTERVEZET VERSENYJOGI ELŐZMÉNYEI

Ha megvizsgáljuk az Európai Bizottság digitális piaccal kapcsolatos versenyjogi lépéseit, szinte mindegyiknek volt előképe. Bár ahogy arra már a korábbiakban utaltunk, Ursula von der Leyen 2020-ban ismertette a Bizottság célkitűzései között a nagy technológiai szereplők kontrollálását, a folyamat jóval korábbra nyúlik vissza. Ám

⁴ Google Search (Shopping): Case AT.39740, Google Search (AdSense): Case AT.40411 (részletesen lásd Polyák–Pataki [2020]). Az Európai Unió Bírósága a Bizottság döntését 2021-ben megerősítette; az ügyben született bírósági döntést lásd Judgment in Case T-612/17, Google and Alphabet v Commission (Google Shopping). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=T-612/17>.

⁵ Web Summit 2020 – A Europe for everybody with EC president. European Commission, 2020. december 2. <https://www.youtube.com/watch?v=jgOBZv2nHjA>.

⁶ Bár már Lukács 12:48 is használta a kifejezést a Bibliában („És valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle; és a kire sokat bízta, többet kívánnak tőle”), és a nagy francia forradalom során is találhatunk rá hivatkozást – nem is említve az egyesült királyságbeli és amerikai képviselőházban elhangzottakat –, a kifejezés 20–21. századi reneszánsza a popkultúrából (a Pókember-képregényekből és filmekből) ered.

míg a kétezres évek fordulóján és első évtizedében a versenyjogért felelős biztosok (Mario Monti, Neelie Kroes és Joaquín Almunia) előtt a digitális piacokkal kapcsolatosan leginkább a Microsoft volt visszatérő vendég, addig álláspontunk szerint a valódi előzmények 2014-től datálhatók.⁷ Ekkor nevezte ki Jean-Claude Juncker a dán Margrethe Vestagert a versenyjogért felelős biztosnak, aki Ursula von der Leyen Bizottságában is megtartotta szakterületét. Sőt 2019-től immár ő a testület egyik ügyvezető alelnöke, valamint az öt biztost tömörítő „*Europe Fit for the Digital Age*”⁸ biztosi csoport elnöke is. Vestager időszaka bővelkedett a versenyjogilag mérőföldkőnek számító esetekben – igaz ez mind a versenyjogi megállapítások vizsgálata, mind pedig a kirótt bírságok nagyságát tekintve.

A Bizottság Google- és Facebook-ügyei

Ha fentebb azt írtuk, hogy a Microsoft volt a 2000-es évek visszatérő vendége, úgy a 2010-es évek egyértelműen a Google-ről szóltak. Bár a Google Shopping-ügy⁹ még 2010-ben indult, látványos lendületet 2014-től kapott: az erőfölényével visszaélő szolgáltató 2017-ben 2,42 milliárd eurós (akkori árfolyamon számolva mintegy 750 milliárd forintos) pénzbírságot kapott a Bizottságtól.

Ennek az összegnek is mintegy a dupláját, 4,34 milliárd eurós pénzbírságot rótt ki 2018-ban a Bizottság az Android mobileszközökkel kapcsolatos, a Google keresőmotor-erőfölényének megerősítésére irányuló jogellenes gyakorlatok miatt.¹⁰ Az akkori árfolyamon számolva 1393 milliárd forint értékű büntetés az uniós versenyjog valaha volt legnagyobb bírsága.

Ezek mellett már szinte „eltörpül” az 2019-es 1,49 milliárd eurós (492 milliárd forintos) bírság, amellyel a Bizottság az online reklámtevékenységek során alkalmazott visszaélészerű gyakorlatai miatt büntette a céget.¹¹

És hogy minden évre „jusson” egy Google-ügy: 2020-ban a Bizottság zöld utat adott a vállalat számára, hogy 2,1 milliárd dollárért felvásárolja a fitnesszórakkal és -karkötőkkel piacot szerző Fitbit vállalatot,¹² így az amerikai óriás egy olyan területre is betette a lábát, ahol eddig nem volt jelen (ellentétben például az Apple-lel vagy a Huawei-jel).¹³ Ahogy a későbbiekben még kifejtjük, a Fitbit felvásárlása túlmutat

⁷ A digitális piacok versenyjogi kérdéseivel koncepcionálisan már 2010-ben foglalkozott az ügynevezett Monti-jelentés (Monti [2010]).

⁸ A Bizottság honlapján a hivatalos fordítás szerint „A digitális korra felkészült Európa” (https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024_hu#biztosi-csoport).

⁹ AT.39740.

¹⁰ AT.40099.

¹¹ AT.40411.

¹² M.9660.

¹³ Sajtóhírek szerint a piacra tart a Facebook is: a The Verge névtelen belső források alapján megsejtette, hogy Zuckerbergék is okosórát fejlesztenek, amely szintén alkalmas lenne például

a versenyjogi kereteken: az Európai Adatvédelmi Testület (*European Data Protection Board, EDPD*) is aggályát fejezte ki a tranzakció kapcsán.¹⁴ A Bizottság végül ugyan megadta az engedélyt,¹⁵ de olyan feltételekhez kötve azt, amelyek már a múltból is ismerősek lehetnek, és már a rendelettervezetben is megjelentek.

Az engedély megléte természetesen nem jelenti azt, hogy az ügylet ne kerülhetne újra vissza a Bizottság elé: jól tudja ezt a Facebook, amely 2014-ben még az Unió áldását kapta a WhatsApp felvásárlására,¹⁶ ám a téves információközlés miatt újraindított¹⁷ ügy végén 2017-ben¹⁸ 110 millió eurós (34 milliárd forint) bírságot volt kénytelen elkönyvelni.

Időközben a Facebook egy újabb akvizícióját vizsgálja a Bizottság: 2021 augusztusában megindult a Kustomer felvásárlásával kapcsolatos eljárás,¹⁹ az ec.europa.eu-n nyilvánosságra hozottak szerint döntés 2022 januárjára várható.²⁰

Bár a digitális piacokról szóló jogszabály-tervezet (DMA) indokolása hosszan bemutatja a javaslat hátterét, érdemes megvizsgálnunk Margrethe Vestager a konkrét ügyek során tett nyilatkozatait is.

Google Shopping-ügy (2017):

- ♦ „A Google (...) visszaélt keresőmotoraként fennálló piaci erőfölényével. (...) Megfosztotta a versenytársakat annak esélyétől, hogy érdemben versenyezzenek és innovációt hajtsanak végre. És ami a legfontosabb, megtagadta az európai fogyasztóktól a szolgáltatások valódi választékát és az innováció minden előnyét.”²¹

Google Android-ügy (2018):

- ♦ „A Google az Androidot keresőmotorja erőfölénye bebetonozásának eszközeként használta. Ezek a gyakorlatok megvonták a lehetőséget a versenytársaktól arra, hogy érdemek szerint újíthassanak és versenghessenek, továbbá megtagadták az európai fogyasztóktól a jelentőssé vált mobilszférában jelentkező tényleges verseny előnyeit.”²²

.....
fitnessszel kapcsolatos funkciók alkalmazására (<https://www.theverge.com/2021/6/9/22526266/facebook-smartwatch-two-cameras-heart-rate-monitor>).

¹⁴ EDPB: Statement on privacy implications of mergers. (2020. február 19.) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_statement_2020_privacyimplicationsofmergers_en.pdf.

¹⁵ Tanulmányunk szempontjából marginális, ám mindenképpen érdemes megemlíteni, hogy a Google hardveres üzletágának vezetője, Rick Osterloh 2021. január 14-én egy blogposztban jelentette be, hogy lezárult a felvásárlás – ami annak tükrében legalább is kétséges, hogy az Egyesült Államok igazságügyi minisztériuma azonnal reagált a bejelentésre, miszerint még zajlik a vizsgálata (*Osterloh* [2021]), lásd még *Sisco* [2021].

¹⁶ M.7217.

¹⁷ Illetve helyesebben: immár új ügyszám alatt vizsgálva.

¹⁸ M.8228.

¹⁹ M.10262.

²⁰ https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_10262.

²¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_1784.

²² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_18_4581.

Google weboldal-hirdetési ügy (2019):

- A Google megszilárdította erőfölényét az online keresési hirdetések terén, és bebiztosította magát a versenykényszer ellen. (...) A visszaélés több mint 10 évig tartott, ebben az időszakban a Google nem tette lehetővé a vállalatok számára az érdemi versenyt, megakadályozta az innovációt, és megfosztotta a fogyasztókat a verseny előnyeitől.²³

Mint a nyilatkozatokból kitetszik, a Bizottság fő problémája az érdemi verseny megakadályozása, ami a valódi választás lehetőségét vette el a fogyasztóktól. Ennek a problémának a kezelésére azonban elegendő mozgásteret biztosít az Európai Unió már közel két évtizede létező versenyjogi rendelete (*EU* [2003]), ránézésre ezen ügyek egyedileg közel sem indokolták volna a DMA-tervezet (*EB* [2020a]) megalkotását. Ha azonban egy folyamatként tekintünk a bennük foglaltakra, máris láthatjuk a versenyjogi gondolkodás fejlődését. Már a Google Shopping-ügy kapcsán egyértelművé vált a szakértők számára, hogy – Höppner [2017] megfogalmazásában – a Bizottság megváltoztatta az internetes gazdaságot. Hasonló véleményt fogalmazott meg *Mühle–Weitbrecht* [2018] is akkor, amikor az európai versenyjog fejlődésének egyik kiemelkedő állomásaként aposztrofálta a Bizottság döntését, de mi magunk is „mind a versenyjog, mind pedig akár az (európai) internet jövőjét is alapjaiban befolyásoló” döntésnek minősítettük azt egy korábbi tanulmányunkban (*Polyák–Pataki* [2020] 273–274. o.). *Reyna–Martin* [2017] (4. o.) azt is leszögezte, hogy a Google Shopping-ügy hosszú távon nagy segítséget nyújthat általánosságban az online szolgáltatások versenyjogi megítélésének tekintetében. *Surblyte* [2015] véleménye szerint ez az eset közel sem csak a Google-ról szólt: a versenyjognak új, az internet által kitermelt gazdasági modellekre kell reagálnia az online piacok jobb megértésével. Mint írta, a Google Shopping csak egy „impulzus”, amely sokkal inkább egy új fejezet kezdete lesz, mintsem eddigi folyamatok lezárása. Az elemzőknek igazuk lett: a rendelettervezetben olvasható elvárások szinte mindegyike reflektál valamelyik korábbi ügyre, sőt immár a Google Fitbit-felvásárlása kapcsán megfogalmazott feltételeket olvasva is úgy tűnik, már a Bizottság is más szemmel nézi az akvizíciót, mint tette azt a WhatsApp Facebook általi 2014-es megszerzése esetén.

Ehhez természetesen hozzá kell tenni, hogy 2014-ben még egyáltalán nem volt világos, hogy a nagy platformszolgáltatók mekkora gazdasági, társadalmi és politikai szerepre fognak szert tenni. A Google és a Facebook valódi társadalmi jelentőségének felismeréséhez szükség van volt a Cambridge Analytica-ügyre, a Brexit- és a Trump-kampányra, a menekültválság idején elharapózó gyűlöletbeszédre, valamint a személyes adatokkal való folyamatos visszaélésekre. Európa még így is viszonylag hamar felismerte, hogy az európai vállalatok nem tudják megtörni az amerikai székhelyű globális monopóliumok uralmát, de az európai versenyjogi, adatvédelmi és szerzői jogi szabályozás alkalmas lehet a piaci visszaélések kárainak enyhítésére.

²³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_19_1770.

A Google Fitbit-felvásárlása kapcsán megfogalmazott feltételek

2014. október 3-án ugyanis még Almunia egykori versenyjogi biztos által szignózva hagyta jóvá a Bizottság a WhatsApp Facebook általi felvásárlását, miszerint az nem támaszt komoly kétségeket a közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően.²⁴ A Bizottság akkori álláspontja szerint az akvizíció ugyanis egyrészt még abban az esetben sem alkalmas arra, hogy erőfölényes helyzetet teremtsen a Facebook számára, ha a Facebook hirdetéseit megjelennek a WhatsAppon.²⁵ Másrészt a Bizottság kijelentette, hogy adatvédelmi szempontból nem tartja indokoltnak az összeolvadás vizsgálatát, mert csak annyiban nézte a potenciális adatkoncentrációt, hogy az vajon erősíti-e a Facebook pozícióját az online hirdetési piacon, ám az adatok fokozott koncentrálódásával kapcsolatos adatvédelmi problémák nem az uniós versenyjogi szabályok, hanem az uniós adatvédelmi szabályok hatálya alá tartoznak.²⁶

Annak tükrében, hogy a bírsághoz végül közvetve éppen az vezetett, hogy a Facebook összekapcsolta a WhatsApp-felhasználók adatbázisát a saját adatbázisával, ezek a megállapítások méltán kerülhettek a kritikák keresztútjába. Annál is inkább, mert bár több szerző is amellett foglalt állást, hogy a versenyjog nem vizsgálhatja az adatkezelési kérdéseket (*Clemens–Özcan* [2017]), ám már 2017 körül is sejthető volt, hogy az adatbázisok egyesítése, kiegészítése, összekapcsolása olyan versenyelőnyt jelenthet egyes szolgáltatók oldalán, olyan mélyen érinti a vállalkozások üzleti tevékenységét, hogy annak hatásait egy versenyjogi eljárásban is értékelni kell.²⁷

Márpedig ez a kérdés a Google Fitbit-felvásárlása kapcsán is hatványozottan felmerült. A Google több ízben is kifejtette, hogy az adatok felhasználásával kapcsolatos félelmek megalapozatlanok. A cég hardveres üzletágának vezetője, Rick Osterloh előbb 2019. november 1-i blogbejegyzésében jelentette ki, hogy a Google nem fogja eladni az adatokat, és az egészségügyi és wellnessadatokat nem használják fel a Google-hirdetésekhöz (*Osterloh* [2019]), majd a már idézett 2021. január 14-i bejegyzésében erősítette meg, hogy az ügylet sosem az adatokról, hanem az eszközökről szólt (*Osterloh* [2021]). Az Európai Unió döntéshozói azonban már emlékeztek arra, hogy érdemes esetlegesen fenntartásokkal kezelni az ilyen nagyívű kijelentéseket: a Facebook 2014-ben a Bizottság számára írt hivatalos válaszaiban több alkalommal is egyértelműen cáfolta, hogy össze fogja kapcsolni a WhatsApp és a Facebook felhasználói adatbázisait,²⁸ 2016 nyarára ez azonban mégis bekövetkezett.²⁹

.....
²⁴ M.7217 (190) bek.

²⁵ M.7217 (184) bek.

²⁶ M.7217 (164) bek.

²⁷ Ezt támasztja alá több szerző is (lásd *Bagnoli* [2017] vagy *Esayas* [2017]).

²⁸ M.8228 (72)-(76) bekezdések.

²⁹ Regulation (EC) No. 139/2004 Merger Procedure, Case No COMP/M.8228 – Facebook/WhatsApp, (30) bekezdés [a továbbiakban: M.8228].

Nem véletlen, hogy az Európai Adatvédelmi Testület nyilatkozatában a következők olvashatók:

- ◆ „Aggodalomra ad okot, hogy az európai emberekre vonatkozó különleges személyes adatoknak egy nagy technológiai vállalat általi esetleges további egyesítése és felhalmozása nagymértékű kockázatot jelenthet a magánélethez fűződő alapvető jogokra és a személyes adatok védelmére nézve. (...) Minden jelentős fúziós javaslat esetén elengedhetetlen a gazdasági, adatvédelmi és fogyasztói jogok védelmére gyakorolt hosszabb távú hatások értékelése.”³⁰

A Testület nyilatkozatát azzal zárta, hogy mind ebben, mind hasonló esetekben a jövőben is éberem fog figyelni.³¹ Külön izgalmas ezeket a sorokat *Zingales* [2017] álláspontján keresztül vizsgálni: ahogy akkor a Stanford Egyetem munkatársaként fogalmazott, a Facebook–WhatsApp-ügyben találkozott a versenyjog, az adatvédelmi jog és a fogyasztóvédelmi jog, és a felvásárlást pusztán versenyjogi szemlélettel vizsgálva lényeges nézőpontok maradhattak ki. Ma már tudjuk: valóban így történt.

Ezen tapasztalatok tükrében máris sokkal érthetőbb, hogy 2020-ban – többek között³² – milyen elvárásokat fogalmazott meg a Bizottság a Google Fitbit-felvásárlásának az engedélyezéséhez:

- a Google a Fitbit-eszközök által mért adatok (testi adatok, egészségügyi adatok és fitnesztevékenységre vonatkozó adatok) nem kerülhetnek át egy Google-fiókba, nem lehetnek elérhetőek a Google Ads számára,³³
- az adatokat a Google köteles minden más adatbázisától elkülönítve tárolni,³⁴
- a Google köteles biztosítani, hogy az Európai Gazdasági Térség felhasználói ténylegesen választhassanak, hogy engedélyezik vagy megtagadják-e a Google-fiókjukban vagy Fitbit-fiókjukban tárolt egészségügyi és wellnessadatok felhasználását más Google-szolgáltatások (például a Google kereső, a Google Maps, a Google Assistant és a YouTube) által,³⁵
- a Google a Fitbit Web alkalmazásprogramozási interfészen (*application programming interface, API*) keresztül továbbra is hozzáférést köteles biztosítani a felhasználók egészségügyi és fitneszadataihoz a szoftveralkalmazások számára, a hozzáférésért nem kell díjat fizetni, mindez a felhasználó hozzájárulásától függ,³⁶

³⁰ EDPB: Statement on privacy implications of mergers. (2020. február 19.) https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_statement_2020_privacyimplicationsofmergers_en.pdf.

³¹ Megjegyzendő, hogy 2014-ben még nem létezett az Európai Adatvédelmi Testület, azt a GDPR hozta létre 2018-ra.

³² Csak a jelen tanulmány szempontjából jelentős kötelezettségek kerültek kigyűjtésre.

³³ Case M.9660 – GOOGLE/FITBIT Regulation (EC) No. 139/2004 Merger Procedure [a továbbiakban: M.9660] Commitments A.1 3.a.

³⁴ M.9660 Commitments A.1 3.b.

³⁵ M.9660 Commitments A.1 6.

³⁶ M.9660 Commitments A.2.

- a Google köteles továbbra is ingyenesen licencelni az Android eredeti berendezésgyártók számára azokat a nyilvános API-kat, amelyek lefedik az összes olyan jelenlegi alapvető funkciót, amelyre a csuklón hordott eszközöknek szükségük van az Android okostelefonokkal való együttműködéshez.³⁷

Ezen kötelezettségeket a Google-nek tíz éven keresztül kell betartania.³⁸

A DMA-TERVEZET MINT PIACSZABÁLYOZÁS

Bár a rendelettervezet indokolása egyetlen fenti ügyet és résztvevőt sem nevesít, utal rá, hogy a javaslat háttérében korábbi „uniós versenyjogi szabályok kapcsán nyert végrehajtási tapasztalatok”³⁹ is állnak. Ezek a tapasztalatok egy olyan *ex ante* piacszabályozási eszköztárba épülnek be (Kovács [2012]), amelyek biztosítják, hogy a jogalkalmazók ne csak utólag, a piaci erővel való visszaélések bekövetkezése után tudjanak beavatkozni a piaci folyamatokba, elsősorban versenyjogi, de akár adatvédelmi, fogyasztóvédelmi vagy szerzői jogi eszközökkel, hanem a jellegzetes visszaélések eleve elkerülhetők legyenek.

A rendelettervezet egyértelműen magán hordozza a piacszabályozás jellegzeteségeit. Ahogyan a hírközlési vagy az energetikai piac liberalizációját megvalósító jogi megoldások, úgy a DMA-tervezet is alapvetően a nagykereskedelmi piacon való verseny feltételeinek biztosításával és valamiféle hozzáférés-szabályozással igyekszik korlátozni a nagy platformszolgáltatók gazdasági erejéből eredő kockázatokat.

A rendelettervezet szerint alapvető platformszolgáltatások az alábbiak lehetnek:

- online közvetítő szolgáltatás (beleértve például a piactereket, alkalmazásáruházakat és egyéb ágazatokban – például a mobilitás, a közlekedés vagy az energia terén – működő online közvetítő szolgáltatásokat);
- online keresőprogram;
- online közösségi hálózati szolgáltatás;
- videómegosztóplatform-szolgáltatás;
- számfüggetlen személyközi hírközlési szolgáltatás;
- operációs rendszer;
- felhőszolgáltatás;
- hirdetési szolgáltatás, beleértve a hirdetési hálózatokat, hirdetési piactereket és bármely egyéb hirdetési közvetítő szolgáltatást, amelyet a fentiek nyújtanak.⁴⁰

³⁷ M.9660 Commitments A.3.

³⁸ M.9660 Section D. 37.

³⁹ EB [2020a] Indoklás 1.

⁴⁰ EB [2020a] 2. cikk (2) bek.

Ezt a sokféle szolgáltatást az köti össze, hogy rajtuk keresztül végfelhasználók egymással, végfelhasználók üzleti felhasználókkal, valamint üzleti felhasználók egymással kommunikációs és üzleti kapcsolatokat alakítanak ki. Általános jellemzője e szolgáltatásoknak továbbá, hogy rengeteg, digitális formában megjelenő személyes adatot kezelnek, így értékes ismeretekkel rendelkeznek a végfelhasználókról. Ráadásul a platformokon nyújtott üzleti szolgáltatások az üzleti felhasználók nem személyes adatairól is számos, az üzleti működést leíró információt tesznek elérhetővé a platformüzemeltetők számára, így a platformszolgáltatók óriási információs fölénnyel rendelkeznek más piaci szereplőkhöz képest.

A platformszolgáltatók, hasonlóan a távközlési piac és az energetikai piac inkumbens szereplőihöz, olyan alapvető infrastruktúrát birtokolnak, amely egyszerre szolgál közvetlenül a végfelhasználók elérésére, valamint arra, hogy azon keresztül más szolgáltatók a saját szolgáltatásaikkal szintén elérjék a végfelhasználókat. A távközlési és az energetikai piac esetében a piacsabályozás célja az, hogy a verseny kialakulásához, fenntartásához és hatékonyabbá válásához szükséges strukturális akadályokat lebontsa, mégpedig elsősorban azon a piacon, amelyen az inkumbensek maguk is a fő tevékenységüket végzik. A távközlési piacon ez a tevékenység végső soron a végfelhasználók közötti jeltovábbítás, az energetikai piacon pedig a végfelhasználók ellátása valamely energiahordozóval. A végfelhasználók számára nyújtott szolgáltatások kiskereskedelmi piacán a versenyt ezek a szabályozások a nagykereskedelmi piacon folyó verseny elindításával, illetve élénkítésével igyekezettek – alapvetően sikeresen – elérni. Ennek fő eszköze az inkumbens erőforrásaihoz való hozzáférés biztosítása a versenytársak számára.

A platformok piacán a nagykereskedelmi viszonyok ugyanakkor nem arra irányulnak, hogy az igénybe vevő szolgáltató ugyanazt a szolgáltatást nyújtsa a végfelhasználónak, mint az inkumbens szolgáltató. A közösségi média nagykereskedelmi használatával nem egy alternatív közösségi médiaplatform, a videomegosztó nagykereskedelmi használatával nem egy újabb videomegosztó jön létre. Nagykereskedelmi oldalon az igénybe vevő vállalkozások változatos szolgáltatásokat kínálnak a végfelhasználóknak, amelyek nagy része nem versenyez a platformszolgáltató szolgáltatásaival, sőt növeli annak használati értékét a végfelhasználók számára, más részük viszont versenytársa a platformszolgáltató egyes szolgáltatásainak. Az rendelettervezet ennek megfelelően a nagykereskedelmi viszonyokban üzleti felhasználóról beszél, aki a meghatározás szerint kereskedelmi vagy szakmai minőségében eljárva alapvető platformszolgáltatásokat vesz igénybe áruk vagy szolgáltatások végfelhasználók részére történő értékesítése céljából vagy annak során.

Az alapvető platformok szolgáltatói egyúttal olyan más szolgáltatásokat is nyújtanak a végfelhasználóknak, amelyeket ténylegesen vagy potenciálisan más vállalkozások is nyújthatnak. A platformszolgáltató nem egyszerűen vertikálisan integrált piaci szereplő, hanem potenciális versenytársa gyakorlatilag minden olyan szolgáltatónak, amelyik rajta keresztül éri el a végfelhasználókat. Platformszolgáltatóként egyúttal olyan helyzetben is van, hogy ellehetetlenítse vagy gazdaságilag fenntarthatatlanná

tegye azoknak a szolgáltatóknak a működését, amelyek a platform igénybevételével nyújtanak szolgáltatást a végfelhasználóknak. A meghatározó platformszolgáltatók – a rendelettervezet szerinti kapuőrök⁴¹ – a digitális ökoszisztémában olyan helyzetben vannak, hogy a platformjaik igénybevétele nélkül a végfelhasználók elérése, ha nem is lehetetlenné, de meglehetősen nehézvé válik.

Az „alapvető platformszolgáltatás” kifejezés is felidézí a nélkülözhetetlen eszköz versenyjogi doktrínáját. E szerint a *downstream* piaci versenytárs hozzáféréseinek megtagadása a vertikálisan integrált szolgáltató esetében akkor minősül erőfölénnyel való visszaélésnek, ha a verseny kiiktatását eredményezi, az elutasítás objektív okokkal nem indokolható, és az adott hálózat (terjesztési szolgáltatás) elengedhetetlenül szükséges az igénylő tevékenységének gyakorlásához, olyan értelemben, hogy nem létezik semmilyen valós vagy lehetséges helyettesítő megoldás a hálózat használatára.⁴² Természetesen az alapvető platformszolgáltatók túlnyomó többségének esetében elvileg létezik helyettesítő megoldás, de az egyes platformszolgáltatók olyan piaci pozíciókkal rendelkeznek, hogy sikere üzleti modell e platformok megkerülésével aligha alakítható ki. Egyetlen példát kiemelve, a mobil operációs rendszerek piaca – a Google által fejlesztett Android – például a globális piacon 2021 szeptemberében 72,44 százalékos részesedéssel rendelkezett, az Apple iOS operációs rendszere pedig 26,75 százalékos részesedéssel.⁴³ Rajtuk kívül egyetlen operációs rendszer sem érte el az 1 százalékos részesedést. Ez a teljes mobilökoszisztéma fölött ellenőrzési lehetőséget biztosít a Google–Apple duopóliumnak, és ez a két vállalat alakítja a fogyasztók elérésének feltételeit minden más üzleti szereplő számára.

A rendelettervezet preambuluma felsorolja azokat a gazdasági jellemzőket, amelyek gyakorlatilag kizárják a versenyt az egyes platformszolgáltatások piacán:

- ♦ „Az alapvető platformszolgáltatások e jellemzői közé tartoznak például a szélsőséges méretgazdaságosság, amely gyakran abból ered, hogy az üzleti felhasználók vagy végfelhasználók hozzáadása szinte nulla határköltséggel jár. Az alapvető platformszolgáltatások további jellemzői az igen erős hálózati hatás, a szóban forgó szolgáltatások többoldalúságának köszönhetően számos üzleti felhasználót lehet számos végfelhasználóval összekötni, az üzleti felhasználók és a végfelhasználók egyaránt jelentős mértékben függnek a szolgáltatótól, a vevőfogvatartási hatás (*lock-in effects*), a végfelhasználók általi, ugyanazon célra történő többkapcsolatos használat (*multi-homing*) hiánya, a vertikális integráció és az adatvezérelt előnyök (*data driven-advantages*).”⁴⁴

⁴¹ EB [2020a] II. fejezet.

⁴² Az Európai Bíróság gyakorlatában ld. Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 26 November 1998. C-7/97. Oscar Bronner GmbH & Co. KG v Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG.

⁴³ <https://gs.statcounter.com/os-market-share/mobile/worldwide>

⁴⁴ EB [2020a] preambulom (2). A vevőfogvatartási hatás (*lock-in effects*) olyan piaci gyakorlat hatása, amellyel egy vállalat rendkívül megnehezíti ügyfelei számára, hogy elhagyják, illetve hogy

Ezek a jellemzők tartós strukturális piaci zavarokhoz vezethetnek, így a rendelettervezet nem más, mint a digitális ökoszisztéma e jellemzőkből fakadó strukturális problémáinak felismerése és a problémák piacsabályozási jellegű megoldására tett kísérlet.

A távközlési és az energetikai piac tapasztalatai alapján a piacsabályozás pillérei a következők:

- az *ex ante* szabályozás alá tartozó piacok meghatározása,
- az *ex ante* beavatkozások küszöbének meghatározása,
- az *ex ante* beavatkozások eszközeinek meghatározása,
- az *ex ante* beavatkozások eszközeinek alkalmazására vonatkozó szabályok.

A DMA-tervezet az alapvető platformszolgáltatások piacait határozza meg *ex ante* szabályozás alá tartozó piacokként. A tervezet indoklása szerint ezek azok a szolgáltatások,

- ◆ „amelyeket az üzleti felhasználók és a végfelhasználók a legszélesebb körben használnak, és ahol a jelenlegi feltételek alapján a korlátozott megtámadhatósággal és a kapuőrök által folytatott tisztességtelen gyakorlatokkal összefüggő aggályok a belső piac szempontjából nyilvánvalóbbak és sürgetőbbek”.⁴⁵

Az indoklás hasonló érveket sorol fel az elektronikus hírközlési jogban három kritériumtesztre⁴⁶ amellet, hogy éppen a nevesített platformszolgáltatások azok, amelyek az *ex ante* szabályozás szükségességét felvetik.

- ◆ „A javaslat tárgyát képező alapvető platformszolgáltatások közé csak azok tartoznak, amelyeknél határozottan bizonyítható 1. a jelentős koncentráció, ahol általában egy vagy csupán néhány nagy online platform a (potenciális) versenytársaktól, ügyfelektől vagy fogyasztóktól nagymértékben függetlenül határozza meg a kereskedelmi feltételeket; 2. néhány nagy online platformtól való függés, amely kapuként szolgál az üzleti felhasználók számára az ügyfelek eléréséhez és a velük való interakcióhoz; továbbá 3. az alapvető platformszolgáltatók gyakran visszaélnek piaci erejükkel, a gazdasági szempontból függő helyzetben lévő üzleti felhasználók és ügyfelek irányába tanúsított tisztességtelen magatartás formájában.”⁴⁷

.....
 új szolgáltatóra váltsanak, akkor is, ha az ügyfél így akarna dönteni. A többkapcsolatos használat (*multi-homing*) esetében egy új platform megjelenik, a platform ügyfelei választhatnak, hogy átállnak-e az új platformra (*single-homing*), vagy a továbbiakban mindkettőt alkalmazzák (*multi-homing*). Lásd *Park és szerzőtársai* [2018].

⁴⁵ EB [2020a] Indoklás 2.

⁴⁶ Hírközlési jogi eszközök alkalmazására csak olyan piacok esetében kerülhet sor, amelyeken
 – jelentős és tartós piacra lépési akadályok állnak fenn; ezek az akadályok valamely piacszerkezeti okra, például a magas beruházási költségekre vagy valamely jogi okra, a piacra való belépést vagy a piaci szereplők helyzetét érintő szabályozásra vezethetők vissza,
 – a piacelemzés időbeli hatálya alatt az adott piac várhatóan nem mozdul el a hatékony verseny felé,
 – a piaci kudarcok nem kezelhetők kizárólag a versenyjog eszközeivel (EB [2007]).

⁴⁷ EB [2020a] Indoklás 2.

Azaz a versenyjog által nem kezelhető versenyproblémákról van szó, amelyeket tartós piacszerkezeti torzulások okoznak.

A rendelettervezet zárt felsorolással határozza meg az alapvető platformszolgáltatásokat. Ennek nyilvánvaló hátránya a rugalmatlanság, ami egy gyorsan változó technológiai környezetben okozhatja a szabályozás gyors avulását. Erre tekintettel a rendelettervezet az Európai Bizottságot hatalmazza fel arra, hogy piaci vizsgálatot végezzen annak felderítésére, hogy a digitális ágazatban egy vagy több szolgáltatást fel kell-e venni az alapvető platformszolgáltatások jegyzékébe, és ez alapján kezdeményezze a rendelet módosítását.⁴⁸

A beavatkozási küszöb meghatározásához a rendelettervezet a kapuőr fogalmát vezeti be. Kapuőrök azok az alapvető platformszolgáltatók, amelyeket az Európai Bizottság a DMA-tervezet szerinti szempontok alapján és eljárás során kapuőrnek minősít. A kapuőrre minősítés legáltalánosabb szempontjai, hogy az adott platformszolgáltató jelentős hatást gyakorol-e a belső piacra, olyan alapvető platformszolgáltatást működtet-e, amely fontos kapuként szolgál az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez, és állandósult és tartós pozíciót élvez műveletei során, vagy a közeljövőben várhatóan ilyen pozícióra tesz szert.⁴⁹

E három feltétel mindegyikéhez vélelmeket határoz meg a tervezet. A belső piacra gyakorolt jelentős hatás vélelmezhetően fennáll, ha a vállalkozás, amelyhez tartozik az EGT-ben legalább 6,5 milliárd euró összegű éves forgalmat bonyolított az elmúlt három pénzügyi évben, vagy amennyiben annak a vállalkozásnak az átlagos tőkepiaci értéke vagy ekvivalens valós piaci értéke az elmúlt pénzügyi évben legalább 65 milliárd euró volt, és legalább három tagállamban nyújt alapvető platformszolgáltatást. Vélelmezetten fontos kapuként szolgál az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez az a platformszolgáltatás, amely havonta több mint 45 millió, az Európai Unió területén található vagy letelepedett aktív végfelhasználóval, illetve évente több mint 10 ezer aktív, az Unió területén letelepedett üzleti felhasználóval rendelkezett a legutóbbi pénzügyi évben. Állandósult és tartós pozíciót pedig abban az esetben vélelmez a tervezet, ha az előző felhasználói küszöbértékek az elmúlt három pénzügyi év mindegyikében teljesültek.⁵⁰

E vélelmek egyike sem igényel jogalkalmazói mérlegelést. A szabályozás ebben a távközlési liberalizáció korai szakaszával mutat hasonlóságot: a 97/33/EK irányelv (EC [1997]) a hírközlési szolgáltatók jelentős piaci erejét az adott releváns piacon elért 25 százalékos piaci részesedéshez kötötte, amitől ugyan a szabályozhatóságok eltérhettek, de mindenképpen ez volt a beavatkozás fő küszöbértéke. Később az elektronikus hírközlés szabályozása ennél sokkal rugalmasabb, a versenyjogi fogalmakra és módszerekre épülő beavatkozási küszöböt határozott meg, ami minden esetben a szabályozhatóság mérlegelését tette szükségessé. A DMA-tervezet ugyan-

⁴⁸ EB [2020a] 17. cikk.

⁴⁹ EB [2020a] 3. cikk (1) bek.

⁵⁰ EB [2020a] 3. cikk (2) bek.

akkor nem jelöl ki speciális szabályozhatóságot az *ex ante* szabályozás alkalmazására, hanem az érintett szolgáltatók önbevallására alapoz: amennyiben az alapvető platformszolgáltató az összes számszerűsített küszöbértéket teljesíti, a küszöbértékek elérést követő három hónapon belül köteles erről értesíteni a Bizottságot⁵¹. A Bizottság azonban a bejelentés elmulasztása esetén is kapuőrnek minősítheti a platformszolgáltatót (uo.).

A kapuőrré nyilvánítás feltétele alapesetben az, hogy az adott szolgáltató a vélelemként meghatározott mindhárom küszöbértéket teljesíti. Ugyanakkor a szolgáltató bizonyíthatja, hogy a küszöbértékek elérése ellenére sem felel meg a kapuőrré nyilvánítás általános feltételeinek, illetve a Bizottság arra is jogosult, hogy – meghatározott szempontok mérlegelése alapján – olyan platformszolgáltatót is kapuőrnek nyilvánítson, amely az általános feltételeket teljesíti, de nem éri el a küszöbértékek mindegyikét.⁵² A Bizottságnak a rendelet elfogadása után ki kell dolgoznia azokat a módszertanokat, amelyekkel megállapítható, hogy teljesülnek-e a mennyiségi küszöbértékek. Ahogy korábbi munkánkban fogalmaztunk:

- ♦ „ennek módszertani kidolgozása még várat magára, mint ahogy az sem egyértelmű, hogy a DMA 3. cikk (6) bekezdésben foglalt szempontok, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie, milyen arányban és milyen mértékben számítanak a vizsgálat során. Ugyanígy nem egyértelmű az sem, hogy a három fő feltétel között van-e bármiféle prioritási sorrend, ráadásul a meg nem felelés bizonyításának terhe, az eljárás szerint a szolgáltatót terheli.” (Gosztonyi [2021] 416. o.)

A Bizottsággal való együttműködés, illetve a szükséges információszolgáltatás elmulasztása is azzal a következménnyel járhat, hogy a Bizottság az adott szolgáltatót kapuőrnek nyilváníthat. A kapuőri státust legalább két évente felül kell vizsgálni.⁵³

Az *ex ante* piacsabályozás további eleme azoknak az *ex ante* kötelezettségeknek a meghatározása, amelyeket a hatékony versenyt veszélyeztető piaci szereplőkre alkalmazni kell. A DMA-tervezet a kötelezettségek kiszabása tekintetében is az elektronikus hírközlési piac szabályozásának korai megoldását követi, azaz nem bízta jogalkalmazói mérlegelésre a kötelezettségek körének meghatározását, hanem a felsorolt kötelezettségek mindegyikét alkalmazni rendeli minden kapuőrré.

A rendelettervezet összesen 18 kötelezettséget ír elő.⁵⁴ Ezek a platformon megjelenő személyes adatok felhasználásától az üzleti felhasználókkal kötött különböző kizárólagos megállapodások és a végfelhasználókat kizárólagosan az adott platformhoz kötő feltételek alkalmazásának tilalmán, az árukapcsolás tilalmán és a saját szolgáltatások előnyösebb rangsorolásának tilalmán át az interoperabilitás biztosításának,

⁵¹ EB [2020a] 3. cikk (4) bek.

⁵² EB [2020a] 3. cikk (4) és (6) bek.

⁵³ EB [2020a] 4. cikk.

⁵⁴ EB [2020a] 5–6. cikk.

illetve az egyes platformszolgáltatásokhoz való méltányos és diszkriminációmentes hozzáférés biztosításának kötelezettségéig terjednek. A gyakorlatban a szolgáltatások eltérő jellege miatt nem alkalmazható minden egyes kötelezettség minden egyes platformszolgáltatásra, és egyes intézkedések tartalmát a Bizottság az adott kapuőrre vonatkozóan pontosíthatja. A közérkölc, a közegészség és a közbiztonság védelme érdekében a Bizottság a kapuőrt mentesítheti egyes kötelezettségek alól,⁵⁵ és a tervezet az intézkedések időleges felfüggesztésére is lehetőséget biztosít.⁵⁶ Ugyanúgy, ahogy az alapvető platformszolgáltatások körének meghatározásával kapcsolatban lehetősége van a Bizottságnak a rendeletben foglalt lista módosítására, a Bizottság a kötelezettségek taxatív listáját is felülvizsgálhatja.⁵⁷

Talán nem túlzás kijelentenünk, hogy ezekben a szabályokban van benne a Vestager-éra összes tanulsága: ha a Facebook–WhatsApp-üggyel „útkereszteződéshez” érkeztünk (*Zingales* [2017]), akkor a rendelettervezet az intermodális csomópont, ahol az eddig önálló vágányon haladó versenyjog, fogyasztóvédelmi és adatvédelmi jog egymást erősítve találkozhat.

A rendelettervezetben előírt kötelezettségek között találunk olyat, amelyik egyértelműen a Facebook–WhatsApp-ügy „hozádéká”, például a különböző szolgáltatásokból származó személyes adatok összevonásának tilalma.⁵⁸ A szabályok között megtalálható a Google weboldalhirdetési-ügyének „kézjegye”, hiszen a rendelettervezet szerint lehetővé kell tenni az üzleti felhasználók számára, hogy az alapvető platformszolgáltatáson keresztül szerzett végfelhasználók részére ajánlatokat reklámozzanak, és szerződést kössenek e végfelhasználókkal, függetlenül attól, hogy e célra a kapuőr alapvető platformszolgáltatásait használták vagy sem.⁵⁹ De a *EB* [2020a] 6. cikk (1) a) pontjának előírásából – a kapuőr tartózkodik attól, hogy az üzleti felhasználókkal való verseny során felhasználja azokat a nyilvánosan nem elérhető adatokat, amelyek az alapvető platformszolgáltatása üzleti felhasználóinak tevékenységein keresztül keletkeznek – egyértelműen kirajzolódik a Google–Shopping-ügy is. Szintén ehhez (valamint részben a weboldalhirdetési-üggyel is) köthető a *EB* [2020a] 6. cikk (1) d)⁶⁰ és j)⁶¹ pontjaiba foglalt kötelezettség is.

⁵⁵ *EB* [2020a], 9. cikk.

⁵⁶ *EB* [2020a], 8. cikk.

⁵⁷ *EB* [2020a] 10. cikk.

⁵⁸ *EB* [2020a] 5. cikk (a) bek.

⁵⁹ *EB* [2020a] 5. cikk (c) bek.

⁶⁰ A kapuőr tartózkodik attól, hogy a rangsorolás során kedvezőbb elbánásban részesítse a maga a kapuőr által vagy ugyanazon vállalkozáshoz tartozó bármely harmadik fél által kínált szolgáltatásokat és termékeket harmadik fél hasonló szolgáltatásaival vagy termékeivel összevetve.

⁶¹ A kapuőr a harmadik fél online keresőprogram-szolgáltatók részére kérésükre méltányos, észszerű és megkülönböztetéstől mentes módon hozzáférést biztosít a rangsorolási, keresési, kattintási és megtekintési adatokhoz a végfelhasználók által a kapuőr online keresőprogram-szolgáltatásain végzett ingyenes és fizetett keresésekkel kapcsolatban, a személyes adatnak minősülő keresési, kattintási és megtekintési adatok anonimizálása mellett.

Ám ha távolabb nézünk a Vestager-érán, akkor a kötelezettségek között visszaköszön több olyan is, amely a Microsoft-ügyekből lehet ismerős: az árukapcsolás és a csomagban értékesítés problematikájával⁶² egyértelmű a *EB* [2020a] 6. cikk (1) b) előírásának⁶³ kapcsolata, míg az interoperábilis megtagadása⁶⁴ kapcsán szerzett tapasztalatok⁶⁵ egyértelműen megjelennek a *EB* [2020a] 6. cikk (1) bek. c) pontjában.⁶⁶

A szabályok között találunk újdonságokat is: a GDPR-ból már érintetti jogként ismert adathordozhatósághoz való jogot a rendelettervezet kiterjeszti a természetes személy végfelhasználók (az adatvédelmi jog szakszóval érintetti körén) túl az üzleti felhasználókra is. Tekintettel arra, hogy az üzleti felhasználó nem minősül óhatatlanul az adatvédelmi jog szerinti érintettnek, ez mindenképpen érdekes jelenség. Arra a kérdésre, hogy vajon mindez miért történt, érdemes 2017-be visszakanyarodnunk: az adathordozhatósághoz való jog versenyélénkítő hatására már ekkor felhívta a figyelmet az Európai Adatvédelmi Testület „elődje”, a 29. cikk szerinti munkacsoport:

- ♦ „Mivel lehetővé teszi személyes adatok adatkezelők közötti közvetlen továbbítását, az adathordozhatósághoz való jog olyan fontos eszköz, amely elősegíti a személyes adatok szabad áramlását az EU-ban és élénkíti a versenyt az adatkezelők között. Megkönnyíti a különböző szolgáltatók közötti váltást, ezért előmozdítja új szolgáltatások kidolgozását a digitális egységes piaci stratégiával összefüggésben.” (29. cikk szerinti munkacsoport [2017] 3. o.)

Ezt a szabályt tehát egyértelműen az adatvédelmi jogból vette át a rendelettervezet, és bővítette ki az ott ezt kérhető személyek körét.

Ha összegezni szeretnénk a rendelettervezet előírásait, lényegében a Bishop–Walker szerzőpáros által *ragadozó magatartásúnak* mondott (*Bishop–Walker* [2011])

.....
⁶² T-201/04 – a Microsoft licenclőírása megkövetelte, hogy a Windows Media Player a Windows operációs rendszer részeként előre legyen telepítve, ezenkívül pedig olyannyira összekapcsolták az operációs rendszer más összetevőivel, hogy a programot lehetetlen volt törölni. (827) és (828) bekezdések, 316. o.

⁶³ A kapuőr lehetővé teszi a végfelhasználók számára, hogy anélkül távolítsanak el az alapvető platformszolgáltatásán előre telepített bármely szoftveralkalmazást, hogy ez sértené a kapuőr azon lehetőségét, hogy az eltávolítást korlátozza olyan szoftveralkalmazásokkal kapcsolatban, amelyek az operációs rendszer vagy az eszköz működéséhez elengedhetetlenek, és amelyek külön, harmadik felek által történő kínálása technikailag nem megoldható.

⁶⁴ Ahogy *Bishop–Walker* [2011] fogalmaz:

„egy szoftverfejlesztő (...) képes lehet arra, hogy kizárjon a versenytársakat a platformján futó programok kapcsolódó piacáról azzal, ha megtagadja tőlük a hozzáférést olyan információkhoz, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a platformra szoftvert írjanak.” (346. o.)

⁶⁵ COMP/C-3/37.792 (2004).

⁶⁶ A kapuőr lehetővé teszi olyan harmadik fél szoftveralkalmazások vagy szoftveralkalmazás-áruházak telepítését és tényleges használatát, amelyek a kapuőr operációs rendszereit használják vagy azzal együttműködnek, és lehetővé teszi e szoftveralkalmazások vagy szoftveralkalmazás-áruházak számára, hogy azokhoz a kapuőr alapvető platformszolgáltatásától eltérő eszközökkel is hozzá lehessen férni.

346. o.) csúcstechnológiai iparágak esetében – azaz a digitális piacon – tapasztalható attitűdöt próbálja egyrésztől keretek között tartani, másrésztől jóval nagyobb mozgásteret biztosít a Bizottság számára, hiszen a fentebb részletezett ügyekben ezek a magatartásformák csak közvetve voltak levezethetők a versenyjogi rendeletről, míg a rendelettervezet elfogadása után ezek közvetlenül alkalmazandó és hivatkozható előírások és elvárások lesznek.

A RENDELETTERVEZET JÖVŐJE

A rendelettervezethez eddig a véleménynyilvánítási és nyilvános konzultációs⁶⁷ időszakok során közel 250 vélemény érkezett, köztük az Apple⁶⁸, a Facebook⁶⁹, a Google⁷⁰ az IBM⁷¹ és a Microsoft⁷² is (digitális) papírra vetette észrevételeit. Bár ezen technológiai óriások, avagy csúcstechnológiai csúcsragadozók visszajelzései alapvetően diplomáciai udvarias és támogató, ám ne legyen kétségünk, hogy ha a rendelettervezetből rendelet lesz, úgy e cégek szolgáltatásaik nyújtásában kisebb-nagyobb változtatásokat lesznek kénytelenek eszközölni – vagy újra a Bizottság előtt találják magukat. Az természetesen izgalmas kérdés, hogy ez az új szabályozás alkalmas-e arra, hogy fordított evolúciót hajtson végre, azaz a ragadozókból növényevőt csináljon, de az biztos, hogy ha a DMA-tervezet rendeletté válik, új időszak kezdődik az Európai Unió versenyjogában.

.....
⁶⁷ Több lépcsőben 2020. június 2. és 2021. március 31. között.

⁶⁸ Vélemény hivatkozási száma: F535714.

⁶⁹ Vélemény hivatkozási száma: F535593.

⁷⁰ Vélemény hivatkozási száma: F535584.

⁷¹ Vélemény hivatkozási száma: F2163449.

⁷² Vélemény hivatkozási száma: F2164152.

IRODALOM

29. CIKK SZERINTI MUNKACSOPORT [2017]: Iránymutatás az adatok hordozhatóságáról. WP 242 rev.01, https://www.naih.hu/files/WP242_rev01_hu.pdf.
- BAGNOLI, V. [2017]: The big data relevant market as a tool for a case by case analysis at the digital economy: Could the EU decision at Facebook/WhatsApp merger have been different? Ascola Conference, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3064795>.
- BISHOP, S.–WALKER, M. [2011]: Az európai közösségi versenyjog közgazdaságtana. Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központ, Budapest.
- CLEMENS, G.–ÖZCAN, M. [2017]: Obfuscation and Shrouding with Network Effects – The Facebook/WhatsApp Case, <https://ssrn.com/abstract=3023467> p. 2.
- EB [2007]: A Bizottság ajánlása (2007. december 17.) az elektronikus hírközlőhálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján előzetes szabályozás alá vonható érintett elektronikus hírközlési ágazatbeli termék- és szolgáltatási piacokról. HL, L 344/65, december 28. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007H0879&from=HU>
- EB [2020a] (DMA-tervezet): Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális ágazat vonatkozásában a megtámadható és méltányos piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály) (EGT-vonatkozású szöveg) COM(2020) 842 final, 2020/0374(COD). Európai Bizottság Brüsszel, december.15. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0842&from=en>.
- EB [2020b] (DSA-tervezet): Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról. COM(2020) 825 final. Európai Bizottság, Brüsszel, december 15. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0825&from=en>.
- EC [1997]: Directive 97/33/EC of the European Parliament and of the Council of 30 June 1997 on interconnection in Telecommunications with regard to ensuring universal service and interoperability through application of the principles of Open Network Provision (ONP). OJ, L 199, július 26. 32–52. o. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31997L0033>.
- ESAYAS, S. [2017]: Competition in dissimilarity: lessons in privacy from the Facebook/WhatsApp merger. University of Oslo Faculty of Law Legal Studies, Research Paper Series, 2017/33.
- EU [2000]: Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv). HL, L 178. július 17. o. 1–16. o. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=HU>.
- EU [2003]: Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról. HL, L 1/1. 2003. január 4. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0001&from=HU>.
- GOZSTONYI GERGELY [2020]: Az Európai Unió új digitális rendeletcsomagjának irányai Megjelent: *Peres Zsuzsanna – Bathó Gábor* (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 80 éves Máthé Gábor tiszteletére: Labor est etiam ipse voluptas, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest.

- HÖPPNER, T. [2017]: EU vs. Google: Nur was heißt "Gleichbehandlung" im Internet? Kommunikation & Recht, <https://www.ruw.de/suche/kur/E-vs-Google-Nu-wa-heiss-Gleichbehandlun-i-Interne-7a91e1ce9c28aa1d2770f992d7e8fc61>
- KOVÁCS ANDRÁS GYÖRGY [2012]: Piacszabályozás és jogorvoslat: a piacsabályozói döntések bírói gyakorlat, különös tekintettel az elektronikus hírközlésre. HVG-ORAC, Budapest
- MONTI, M. [2010]: Az egységes piac új stratégiája. Az európai gazdaság és társadalom szolgálatában. Jelentés Jose Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke számára. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/15501/attachments/1/translations/hu/renditions/native>.
- MÜHLE, J.–WEITBRECHT, A. [2018]: Die Entwicklung des europäischen Kartellrechts 2017, EuZW 181–188. o.
- OSTERLOH, R. [2019]: Helping more people with wearables: Google to acquire Fitbit. Google-blogbejegyzés, november 1. <https://blog.google/products/devices-services/agreement-with-fitbit>
- OSTERLOH, R. [2021]: Google completes Fitbit acquisition. Google-blogbejegyzés, január 14. <https://blog.google/products/devices-services/fitbit-acquisition/>.
- PARK, F. K.–SEAMANS, R.–ZHU, F. [2018]: Multi-Homing and Platform Strategies: Historical Evidence from the US Newspaper Industry, Harvard Business School, Working Paper, 18-032. https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/18-032_d71914fe-d56c-42ad-ae20-deb5b979fab9.pdf
- PATAKI GÁBOR ZSOLT [2020]: A digitalizáció hatásai az EU jogalkotásra, különös tekintettel a Digitális Egységes Piac jövőjére, Megjelent: *Homicskó, Árpád Olivér* (szerk.): A digitalizáció hatása az egyes jogterületeken, Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 215–224. o.
- POLYÁK GÁBOR (szerk.) [2020]: Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása, HVG-Orac, <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23431>.
- POLYÁK GÁBOR–PATAKI GÁBOR [2020]: Google Shopping: a 2017-es versenyjogi „gigabírság” elemzése, avagy milyen tanulságokkal szolgált a keresőmotorra kiszabott rekordbüntetés. Megjelent: *Polyák Gábor* (szerk.): Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – a forgalomirányító szolgáltatások szabályozása. HVG-Orac, Budapest, 273–288. o.
- REGGIANI, C.–MADIO, L.–MANTOVANI, A. [2020]: How have Big Tech and other digital platforms fared in the crisis? Toulouse School of Economics, <https://www.tse-fr.eu/how-have-big-tech-and-other-digital-platforms-fared-crisis>.
- REYNA, A.–MARTIN, D. [2017]: Online Gatekeeping and the Google Shopping Antitrust Decision: The Beginning of the End or the End of the Beginning? European Competition and Regulatory Law Review, 3. Symposium on Google Search (Shopping) Decision, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3056713>
- SCHNEIDER, I. [2020]: Democratic Governance of Digital Platforms and Artificial Intelligence? Journal of eDemocracy and Open Government, Vol. 12. No. 1. 1–24. o. <https://doi.org/10.29379/jedem.v12i1.604>.
- SISCO, J. [2021]: Google's Fitbit Deal Still Under Antitrust Scrutiny, says Australian Antitrust Chief. The Information, október 15. <https://www.theinformation.com/briefings/76c784>.
- SURBLYTE, G. [2015]: Competition Law at the Crossroads in the Digital Economy: Is it All About Google? EuCML, Vol. 4. No. 5. 170-178. o. Max Planck Institute for Innovation & Competition Research Paper No. 15-13. <https://ssrn.com/abstract=2701847>.

- UNCTAD [2019]: Digital Economy Report. Value creation and capture: implications for developing countries. UNCTAD, New York, https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_en.pdf.
- WILLIAMS, A.–MURPHY, H.–MALLET, V. [2020]: France demands digital tax payments from US tech groups. Financial Times, november 25. <https://www.ft.com/content/2cfe3d07-7e69-4f57-b634-8b6002f967cb>
- ZINGALES, N. [2017]: Between a rock and two hard places: WhatsApp at the crossroad of competition, data protection and consumer law. Computer Law & Security Review, Vol. 33. No. 4. 553–558. o. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2017.05.018>.
- ZÖDI ZSOLT [2021]: Az Európai Unió digitális szolgáltatásokról és digitális piacokról szóló új rendelettervezetei. Gazdaság és Jog, 29. évf. 1. sz. 12–14. o.